

ਸਿੰਧੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੋ ਵਿਕਾਸੁ

ਪਦਣੁ / ਲਿਖਣੁ

ਜੀਵਨ-ਕੌਸ਼ਲ (ਜਿੰਦਗੀਅ ਜੀ ਸਲਾਹਿਤ) / ਸਰਗਮਿੰਧੂ

- ਨਸੁਰੁ
- ਮਜ਼ਮੂਨ

- ਸਿੰਧੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜੀ ਜਾਣ ਏਂ ਵਾਧਾਰੇ
- ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੇ ਵਿਕਾਸ ਲਾਈ ਸਿੰਧੀਅ ਖੇ ਅਗਿਰਾਈ ਡਿਯਣੁ
- ਸਿੰਧ ਸੂਬੋ ਨ ਹੁਅਣ ਕਰੇ ਅਸੰ ਥਾਈਕਾ ਕੀਨ ਆਹਿਯੂਂ

ਸਾਰੁ

ਭਾਸਾ ਸਾਂ ਈ ਮਨ ਜੇ ਭਾਵਨਾਤਨਿ ਖੇ ਜਾਹਿਰੁ ਕਥੋ ਕਥੇ ਏਂ ਇਨ ਸਾਂ ਹਿਕ ਬਿਏ ਸਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸੰਕੁਧੁ ਜੁਡੇ ਥੋ। ਇਨਕਰੇ ਇੱਸਾਨ ਜੋ ਭਾਸਾ ਸਾਂ ਗਹਿਰੇ ਲਾਗਾਪੋ ਆਹੇ। ਭਾਸਾ ਜੋ ਵਿਕਾਸੁ ਵਹਂਡੁ ਧਾਰੀਅ ਮਿਸਤਿ ਥੀਂਦੋ ਆਹੇ, ਜਕੋ ਇਨਜੋ ਵਿਕਾਸੁ ਏਂ ਬਦਿਲਾਤ ਤੁੱਖਾਰੇ ਥੋ। ਹੁਕਾਂਹਿਂ ਸ਼ਾਬਦ ਖੇ ਪਾਣ ਬਾਬਤਿ, ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਬਤਿ ਏਂ ਭਾਸਾ ਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਬਤਿ ਜਾਣਣ ਜੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਰਹਂਦੀ ਆਹੇ। ਤਵਹਾਂਜੇ ਮਨ ਮੌਂ ਬਿ ਇਹੋ ਸੁਵਾਲ ਤਥਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤ ਅਸਾਂਜੀ ਮਾਦਰੀ ਜੁਬਾਨ ਸਿੰਧੀਅ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸੁ ਛਾ ਆਹੇ? ਕਡਹਿਂ ਖਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਥੀ, ਕਹਿਡਿਧੁੰ ਮੰਜ਼ਿਲੁੰ ਪਾਰ ਕਥਾਈ? ਇਹੋ ਅਖਾਸੁ ਸਚੁਪਚੁ ਡਾਢੋ ਦਿਲਚਸਪੁ ਥੀਂਦੋ ਆਹੇ। ਹਿਨ ਸਬਕੁ ਮੌਂ ਤਵਹਾਂ ਮਿਠਿਡੀ ਏਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸਿੰਧੀ ਭਾਸਾ ਜੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਬਤਿ ਜਾਣ ਹਾਸਿਲੁ ਕਦਾ। ਖਾਸਿ ਕਰੇ ਜੀਅਂ ਤ ਭਾਰਤ ਮੌਂ ਸਿੰਧੁ ਸੂਬੋ ਕੋਨ੍ਹੋਂ, ਸਿੰਧੀ ਹਿਕ ਹੱਧਿ ਥਾਈਕਾ ਨ ਆਹਿਯੂਂ ਤ ਅਸਾਂ ਖੇ ਸਿੰਧੀ ਭਾਸਾ ਬਾਬਤਿ ਜਾਣਣ ਜੀ ਵਧੀਕ ਈ ਖ਼ਵਾਹਿਸ਼ ਰਹਂਦੀ।

ਅਹਮੁ ਨੁਕਤਾ

- ਋ਗਵੇਦ ਜੇ ਕਵਤ ਜੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੃ਤ ਸਿੰਧੀ
- ਕਿਨੀ ਸਿੰਧੀਅ ਜੋ ਬੁਨਿਆਦੁ ਮੁਅਨਿ ਜੇ ਦੱਡੇ ਜੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਮੌਂ ਗੁਲਹਣੁ
- ਤੁਹੀਂ ਈਸ਼ਵੀ ਸਦੀਅ ਜੇ ਆਸਪਾਸਿ ਨਈ ਮੰਜ਼ਿਲ
- ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਾਰੀ ਭਾਸਾ ਜੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੌਂ ਹੇਠਿਆਂ ਨਾਲਾ ਤੁੱਈ ਸਥਿਜਨਿ ਥਾ-
 1. ਪਾਲੀ ਸਿੰਧੀ- 500 ਸਾਲ ਅਨੁ
 2. ਪ੍ਰਾਕ੃ਤ ਸਿੰਧੀ- 1 ਖਾਂ 500 ਈਸ਼ਵੀ ਤਾਈ
 3. ਅਪਭ੍ਰਂਸਾ ਸਿੰਧੀ- 500 ਖਾਂ 1000 ਈਸ਼ਵੀ ਤਾਈ

ਅਚੋ ਤ ਸਮੁੜ੍ਹੂ

- ਵੈਦਿਕ ਸਾਂਕ੍ਰਤ ਵਾਰੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਖੇ ਅਸਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੃ਤ ਸਿੰਧੀ ਚਕਵਾਂਦਾ ਆਹਿਯੂਂ।
- ਮੁਅਨਿ ਜੇ ਦੱਡੇ ਜੀ ਬ੍ਰਾਲੀ ਬਿ ਹਿਕ ਆਰ੍ਥ ਭਾਸਾ ਹੁੰਈ।
- ਨਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਾਰੀ ਸਿੰਧੁ ਦੇਸ਼ ਜੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਖੇ ਸਿੰਧੀ ਚਿੱਜੇ ਥੋ।
- ਸਿੰਧੁ ਦੇਸ਼ ਜੀ ਬ੍ਰਾਲੋਚਾਲ ਵਾਰੀ ਭਾਸਾ ਜਾ ਵਿਕਾਸੁ ਜੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਮੌਂ ਜੁਦਾ-ਜੁਦਾ ਰੂਪ ਹੁਆ-ਪਾਲੀ ਸਿੰਧੀ, ਪ੍ਰਾਕ੃ਤ ਸਿੰਧੀ ਅਪਭ੍ਰਂਸਾ ਸਿੰਧੀ।
- ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੰਜ਼ਿਲ ਖਾਂ ਕਠੀ ਨਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤਾਈ ਸਿੰਧੁ ਦੇਸ਼ ਜੇ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੋ ਵਿਕਾਸੁ ਤਨ ਜ਼ਮਾਨੇ ਜੇ ਸਾਹਿਤਿ ਏਂ ਬਿਧੁਨਿ ਲਿਖਿਤਿਤੁਨਿ ਮਾਂ ਮਾਲੂਮ ਕਰੇ ਸਥਿਜੇ ਥੋ।
- ਭੁੰ ਈਸ਼ਵੀ ਸਦੀਅ ਮੌਂ ਸਿੰਧੁ ਜੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਮੌਂ 'ਤ' ਸਵਰ ਜੋ ਘਣੋ ਇਸਤੇਮਾਲੁ ਥੀਂਦੋ ਹੋ।
- ਇਨ ਜ਼ਮਾਨੇ ਜੀ ਅਪਭ੍ਰਂਸਾ ਸਿੰਧੀਅ ਖੇ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿੰਧੀ ਬਿ ਸਡਿੱਜੇ ਥੋ।
- ਸਿੰਧੁ ਮੌਂ ਅਰਥਨੀ ਜੀ ਹੁਕੂਮਤ ਕਵਿਤ ਅਪਭ੍ਰਂਸਾ (ਪੁਰਾਣੀ ਸਿੰਧੀ) ਤੇ ਅਰਥੀ (ਪੁਰਾਣੀ ਸਿੰਧੀ) ਤੇ ਅਰਥੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੋ ਚਡੋ ਅਸ਼ਰੁ ਥਿਥੋ।
- 1050 ਈਸ਼ਵੀ ਸਨ ਖਾਂ 1520 ਈਸ਼ਵੀ ਸਨ ਤਾਈ ਸਿੰਧੁ ਮੌਂ ਸੂਮਰਾ ਏਂ ਸਮਾ ਕਥਾ ਜੇ ਤੁੱਹੀਂ ਹਾਕਿਮਨਿ ਜੀ ਜੋਝੁ ਹੋ।
- ਸਿੰਧੁ ਮੌਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਿਨੀ ਜੀ ਹੁਕੂਮਤ ਕਵਿਤ ਕੇਤਿਰਾ ਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਲਫੜ੍ਹ ਸਿੰਧੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੇ ਵਾਹਿਧੇ ਮੌਂ ਆਯਾ।
- ਵਿਰਿਹਾਡੇ ਬੈਦਿ ਭਾਰਤ ਏਂ ਸਿੰਧੁ ਮੌਂ ਸਿੰਧੀ ਭਾਸਾ ਬਿਨ ਜੁਦਾ ਨਮੂਨਨਿ ਸਾਂ ਓਸਰਿ ਪਾਏ ਰਹੀ ਆਹੇ।
- ਭਾਰਤ ਜੀ ਸਿੰਧੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਮੌਂ ਘਣੇਈ ਸਾਂਕ੍ਰਤ ਤਤਸਮ ਲਫੜ੍ਹ ਕਥਿਬਿ ਪਿਥਾ ਅਚਨਿ।
- ਭਾਰਤ ਜੀ ਸਿੰਧੀ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੇ ਮੇਟ ਮੌਂ ਸਿੰਧੁ ਜੀ ਗੁਠਾਣੀ ਸਿੰਧੀਅ ਮੌਂ ਬ੍ਰਾਲੀਅ ਜੋ ਠੇਠੁ ਰੂਪੁ ਨਜ਼਼ਰਿ ਅਚੇ ਥੋ।

- बुनियादी प्राकृतिक वैदिक संस्कृत जे वेज्ञो विंची मंजिल पाली जे अपभ्रंश जो रूप साहित्यिक अपभ्रंश जे वेज्ञो
- भरत मुनीअ मूजिबु ख़ासियतूं ‘उ’ जो रूप अजा काइमु
- राइ घराणे एं ब्रह्मण घराणे में अपभ्रंश सिंधी
- अरबनि जी हुकूमत वक्ति फ़, ज़, ख़ एं ग़ आवाज़ दाखिलु थिया
- सिंधीअ जी विचों मंजिल वारे अर्से जा सिका मुहरूं हथ लिखणियूं हासिलु न थियूं आहिनि इनकरे सिलसिलेवारु विकासु जो अनुमान कर्जे थो
- 1050-1520 हाकिम सूमरा समा, मातृभाषा सिंधी, पर खातिरीअ जोगियूं लिखियतूं न मिलियूं आहिनि
- 1520-1823 ताई सरकारी बोली पारसी इनकरे सिंधीअ में उहे लफ़्ज़ ज़ज्बु थी वजणु
- 1843-1947 अंग्रेज़नि जी हुकूमत करे केतिरा अंग्रेज़ी लफ़्ज़ सिंधीअ में दाखिलु थी विया
- विरिहाडे बैदि भारत एं सिंधु जे भाषा में तफ़ावतु अचणु
- संस्कृत तत्सम लफ़्ज़ उर्दू, हिंदी लफ़्ज़ शामिलु
- भारत जी सिंधीअ जे भेट में सिंधु जे बोलीअ में ठेठ रूप एं निजु सिंधी लफ़्ज़ सलामतु रही सघंदा

वधीक खां वधीक मार्कू कीअं हासिल कजनि

- मज़मून खे बार-बार पढ़ण सां जवाब डियण में सहूलियत थिए थी।
- वधीक मार्कू हासिल करण लाइ वडे जवाब खे नंदनि नंदनि हिसनि में विरिहाइणु घुरिजे।
- वडे मज़मून खे नंदनि नंदनि हिसनि में विरिहाइणु ज़रूरी आहे।

इहो ज्ञाणणु पिण ज़रूरी आहे

- हिन सबक़ में तव्हां ऋग्वेद खां वठी सिंधी भाषा जी ज्ञाण हासिलु कई।
- पाली प्राकृत एं अपभ्रंश जे मंजिलुनि खां वाकुफु थिया।
- भरत मुनीअ जे बयान, राइ घराणे (945-631) एं ब्राह्मण घराणे जे राज वक्ति सिंधी बोलीअ जी हालति बाबति ज्ञाण हासिलु कई।
- अरबनि एं अंग्रेज़नि जी हुकूमत वक्ति सिंधीअ मां दाखिल थियल लफ़्ज़नि जी ज्ञाण हासिलु कई।
- भारत में सिंधीअ जे आईदह बाबति ज्ञाण हासिलु कई।

पंहिंजी कथ/परख करियो

1. साहित्यिक दौर में भाषा (नागर अपभ्रंश) ओलह भारत जी साहित्यिक भाषा हुई।
2. अरबी बोलीअ मां चार आवाज़ फ़, ख़ एं सिंधीअ में दाखिलु थिया।
3. अरब हाकिमनि केतिरा साल सिंधु ते राजु कयो?
4. अपभ्रंश सिंधीअ जो कहिडे वक्तु आहे?
5. प्राचीन खां नई मंजिल ताई सिंधीअ जे विकास ते मुख्तसरु नोटु लिखो।